

A MOSZKOVITA NÉGYESFOGAT

Rákosi Mátyás (eredeti neve: Rosenfeld) (1892. március 14., Ada, Osztrák–Magyar Monarchia – 1971. február 5., Gorkij, Szovjetunió) a Magyar Kommunista Párt (MKP) főtitkára, miniszterelnök.

Az akkor az Osztrák–Magyar Monarchiához, jelenleg **Szerbiához tartozó Ada községben született** szegény, alig vallásos, 12 gyerekes zsidó terménykereskedő család hatodik gyermekeként. Apja 1904-ben változtatta családnevét Rosenfeldről Rákosira. 1910-ben érettségizett a szegedi főreáliskolában jeles eredménnyel. 1912-ben Hamburgban, 1913-ban Londonban tanult a Keleti Akadémia ösztöndíjasaként.

Az **I. világháborúban az orosz fronton harcolt**, ahol 1915-ben hadifogságba esett, és egészen 1918-ig távol-keleti hadifogolytáborokban élt. Innen megszökött, és Szentpétervárra ment. Hazatérve **belépett a KMP-be**. A **Tanácsköztársaság idején helyettes kereskedelmi népbiztos**, majd a szociális termelés népbiztosa volt, a bukást közvetlenül megelőzően **egy ideig a Vörös Őrség parancsnoka**. A bukás után emigrált, a Komintern megbízásából **részt vett több közép-kelet európai kommunista mozgalomban**. 1924-ben visszatért, rá egy évre letartóztatták, és 8 és fél év börtönre ítélték. Érdekes, hogy egy ideig a szegedi Csillag börtön „vendégeként” ugyanabban a cellában kapott helyet, mint korábban Szálasi Ferenc. A fogságban tett vallomásával mind az illegális magyar kommunista párt számos tagját, mind a Komintern néhány tagját feladta. Nem sokkal kiszabadulása előtt egy újabb perben életfogytiglant kapott. 1940-ben, amikor a Szovjetunió visszaadta az Oroszország által 1849-ben zsákmányolt magyar hadilobogókat, a kétoldalú egyezmény egyik feltételeként Moszkvába távozhatott.

A **Szovjetunióban a munkásmozgalom hőseként fogadták**, 1940. május 6-án Sztálin mellett állhatott a Vörös téri felvonulás díszemlényén. Bár eleinte megdöbbenették a sztálini politika által radikálisan megváltozott viszonyok, gyorsan akklimatizálódott, és **mindenben követte Sztálint és az SZKP-t**. **Az emigráns Magyar Kommunista Párt vezetője** volt, ő irányította a moszkvai Kossuth-rádiót, és a magyar foglyok közötti propagandamunkát. Ezekben az években ismerte meg leendő feleségét, a jakut Fjenja Fjodorovna Kornjilovát.

1945. január 30-án érkezett haza a Szovjetunióból, és hamar nagy befolyásra tett szert a politikai életben. Az ezt követő hónapokban a kiválás taktikáját alkalmazta, lévén még Moszkva sem döntötte el, hogy mit akar Magyarországgal. **Több nyelven kiválóan beszélt**, ez tette lehetővé, hogy Trumannal anyanyelvén tárgyalhatott Washingtonban a békeküldöttség tagjaként, de emellett meg tudta magát értetni oroszul, németül, és olaszul is. Intelligenciája, következetes, logikus érvelési módszerei kedvelt tárgyalópartnerré tették külföldön. A politika volt a „hobbija”, élete minden percét kitöltötte. **A Magyar Kommunista Párt (1949-től a Magyar Dolgozók Pártja) főtitkára lett, 1945-től miniszterelnök-helyettes**. 1947 után egyre inkább **úrrá lett rajta a megalománia**, lassanként a hatalom rabjává vált. Pozícióinak megszilárdítására minden eszközt használhatónak ítélte meg. **Saját bajtársait is habozás nélkül áldozta fel, például Rajk Lászlót**. A Rákosi-kultusz fokozatosan kiépülve az 1950-es évek elejére érte el tetőpontját,

ekkor kezdték a „népek bölcs vezére”, valamint a „Sztálin legjobb magyar tanítványa” jelzőkkel illetni. Ez utóbbinak némileg ellentmond, hogy Sztálin a többi kelet-európai kommunista vezetőnél jóval kevésbé kedvelte, ritkán fogadta. 1952–53-ban a Minisztertanács elnöke (miniszterelnök) volt.

Vallás- és egyházellenes politikus volt, fellépett a magyar egyházak vezetői, különösen **Grósz József és Mindszenty József ellen**. A nevével jelképezett korszakban az emberi jogok súlyos sérelmet szenvedtek. **Sem előtte, sem utána annyi embert nem ért megtorlás: koncepciós perekben százakat végeztek ki**, 40 ezren voltak rendőri őrizetben, illetve **internálva**, közel 13 ezer főt (két és fél ezer családot!) **kitelepítettek**, kitiltottak Budapestről. 1950–53 között 1 millió embert vontak ügyészi eljárás alá, minden második ellen vádat is emeltek. A rövidesen bekövetkező változások során hozott közkegyelmi rendelet 748 ezer embert érintett.

Sztálin halála után, 1953-tól pozíciója gyengült, súlyos bírálatban részesítette az SZKP, önkritikára kényszerült. A miniszterelnöki székben a desztalinizációt megkezdő Nagy Imre követte, akivel szemben 1956-ig váltakozó sikerű hatalmi harcot folytatott. Ezekben az években is tanúbizonyságot tett kiváló taktikusi képességeiről, 1955-re sikerült elérnie Nagy leváltását, és helyére bizalmi embere, Hegedüs András kinevezését. Az SZKP XX. kongresszusa után, **1956 nyarán szovjet nyomásra az MDP Központi Vezetősége tisztségéből eltávolította, ekkor a Szovjetunióba távozott.**

Az 1956-os forradalom elbukásával hatalomra került **Kádár János Rákosi Mátyás személyi kultuszát jelölte meg az „ellenforradalom” kiváltó okának**. Bár Rákosi ismételt kísérleteket tett a hazatérésre, erre **nem kapott engedélyt**, Hruscsov Kádár mellett döntött. 1962-ben kizárták az MSZMP-ből. A Szovjetunióban először Krasznodárba, majd különböző közép-ázsiai városokba küldték, így több évet töltött a kirgizisztáni Toktogulban is, ahol kis múzeum őrzi emlékét. Végül a **Gorkij melletti Arzamaszba száműzték**, ahol 1971-ben meghalt. Magyarországon, szűk családi körben, a Farkasréti temetőben temették el.

Gerő Ernő (eredetileg *Singer Ernő*) (Terbegec 1898. július 8. – Budapest 1980. március 12.): politikus.

Eredetileg **orvosnak tanult**, de tanulmányait 1918-ban abbahagyta, amikor **belépett a KMP-be**. A Tanácsköztársaság alatt a **Vörös Hadsereg tagja is volt**. A Tanácsköztársaság bukása után **1919-től 1944-ig a Szovjetunióban, emigrációban élt**. Az 1930-as években **részt vett a spanyol polgárháborúban**. 1945 után fontos szerepet játszott a **kommunista párt hatalomátvételének megszervezésében**. 1945 és 1949 között **közlekedésügyi miniszter**, 1948 - 1949 között **pénzügyminiszter**, majd **államminiszter**. 1952 és 1954 között **miniszterelnökhelyettes volt**. **Rákosi lemondása után 1956. júliusától Gerő volt a Magyar Dolgozók Pártja első titkára**. Az 1956. október 23-i tüntetések idején **nagy**

felháborodást keltő rádióüzenetet intézett a nyilvánossághoz, majd rövidesen a Szovjetunióba menekült. 1960-ban tért haza. Az MSZMP-ből 1962-ben zárták ki, a határozat többek között a következőt mondta ki:

„Súlyos felelősség terheli Gerő Ernőt, aki Rákosi Mátyással és Farkas Mihállyal együtt irányította a koholt vádak alapján indított eljárásokat. Gerő, aki 1953 júniusa után belügyminiszter volt, nagymértékben felelős azért, hogy ártatlanul börtönbe zárt emberek kiengedése és rehabilitálása elhúzódott, több száz vétkes internált ember rehabilitálása sok éven át nem történt meg.”

Kizárása után visszavonultan, fordításokból élt, a továbbiakban politikai szerepet nem játszott.

1949-1957 között a **Magyar Tudományos Akadémia tagja** volt, 1949-ben Kossuth-díjat kapott.

Révai József (1898. október 12., Budapest – 1959. augusztus 4., Balatonaliga)

1898. október 12-én született Budapesten kispolgári családban.

A **kereskedelmi középiskola** után Bécsben és Berlinben járt egyetemre, tagja volt a **Galilei Körnek**. Az egyetem után **banktisztviselőként** dolgozott.

Verseket és irodalmi tanulmányokat írt, 1917-től Kassák Lajos „Ma” és „Tett” című folyóiratainak volt munkatársa.

1918 novemberében **részt vett a KMP alapító ülésén**, majd a „**Vörös Újság**” munkatársa lett. A tanácsköztársaság idején a budapesti Központi Munkás- és Katonatanács tagja volt. 1919 őszén **Bécsbe emigrált**, majd bécsi kommunista folyóiratoknál (Proletár, Bécsi Vörös Újság, Új Március) publikált. A KMP 1925-ös I. kongresszusán Bécsben a titkárság vezetőjévé választották. Landler Jenő mellett részt vett a kongresszus határozatainak kidolgozásában. 1928-ban **Budapesten megszervezte az illegális Kommunista című lapot**. Lukácshoz fűződő tanítványi-baráti kapcsolata 1929-ben megromlott, amikor bírálta Lukács Blum-téziseit.

1930. december 31-én Magyarországon **letartóztatták** és három és fél év fegyházra ítélték. A börtönben írta meg „*Szabó Ervin helye a magyar munkásmozgalomban*” valamint „*Marx és a magyar forradalom*” című tanulmányait.

1934 januárjában a **Szovjetunióba emigrált**, 1937 elejétől Csehszlovákiában a KMP KB munkájában vett részt, ezután a német megszállás elől Lengyel-, majd Svédországba menekült. 1939-ben részt vett a KMP moszkvai bizottságának munkájában. 1944 őszén **Gerő Ernővel együtt dolgozták ki a párt akcióprogramját**.

1944. november 7-én tért haza Magyarországra, részt vett az MKP KV újjáalakításában. Szegeden Erdei Ferencsel és Balogh Istvánnal közösen szerkesztette a **Magyar Nemzeti Függetlenségi Front lapját**, a **Délmagyarországot**. A Nemzetgyűlés kommunista frakciójának vezetője lett.

1945 januárjától **feladata az agitáció és a propaganda irányítása**, a nemzetgyűlési és a nemzeti bizottsági ügyek intézése. 1945 márciusától 1950-ig **a Szabad Nép főszerkesztője**.

Ő irányította az **MDP programnyilatkozatának kidolgozását**. 1949. március 15-én „a reakció elleni publicisztikai harca” miatt kitüntették a **Kossuth-díj** arany fokozatával.

1949 júniusától 1953. július 4-ig **népművelési miniszter**. 1950-ben a Lukács-vitában élesen támadta régi mesterét. 1952 őszén a „Felelet-vitában” megbírálta Déry Tibor regényét.

1953 júniusában kimaradt a PB-ből. 1953. július 3. – 1958. november 26. között az **elnöki tanács helyettes elnöke**, ami számára a **teljes mellőzöttséget** jelentette.

1953 októberétől 1954 júliusáig a **Társadalmi Szemle főszerkesztője**. Az MDP KV 1956 júliusi ülésén ismét PB taggá választották, felügyelete alá a Kulturális Osztály és a Társadalmi Szemle tartozott.

1956. október 23-án délután Friss Istvánnal együtt megpróbálták ellenőrizni a Szabad Nép munkáját, eredménytelenül. Az MDP KV éjszakai ülésén kimaradt a PB-ből. **Moszkvába menekült**.

1957 elején a Szovjetunióból terjedelmes cikket küldött haza „Eszmei tisztaságot” címmel, melyben **túlzottnak minősítette a korábbi vezetést ért kritikákat**.

Februárban **hazahívták – egyedül a Moszkvában tartózkodó elmenekült régi vezetők közül** –, hogy tanácsadóként segítse az MSZMP IIB munkáját. Márciusban hazatért és az IKB tagja lett. Cikke körül vita bontakozott ki a Népszabadságban és a Társadalmi Szemlében. Révai **álláspontja szerint „nem új politikát kell csinálni, hanem a régit jól”**. A vita Kádár és Révi hívei közötti harcként folytatódott 1957 júniusában, az MSZMP országos értekezletén, ahol Révai vereséget szenvedett. Ezután „elfogadta a többségi álláspontot”, ezért ismét KB-taggá választották.

1958. novemberétől haláláig az **Elnöki Tanács tagja**. Élete utolsó éveiben **József Attila-kutatással foglalkozott**. 1959. augusztus 4-én halt meg Balatonaligán.

Farkas Mihály (1904-1965)

A polgári iskola elvégzése után **nyomdaipari gépmester** lett.

1919-től a kassai Ifjómunkás Csoport titkára, 1921-től a **Csehszlovák Kommunista Párt** tagja. 1925-ben politikai tevékenysége miatt **hat és fél évi börtönbüntetésre** ítélték.

Kiszabadulása után a **Kommunista Ifjómunkás Internacionálé delegáltja** volt, majd 1932 és 1935 között a szervezet megbízásából **Nyugat-Európában** dolgozott.

1936-1937-ben **részt vett a spanyol polgárháborúban**, majd Moszkvában a KII másodtitkára lett.

Rákosi Mátyás kérésére 1941-ben átigazolt a magyar pártba. A Komintern feloszlata után tagja lett a magyar párt külföldi bizottságának.

A háborúban **frontszolgálatot** teljesített, és **propagandamunkát** folytatott. 1944. november 5-én érkezett Szegedre, ahol **Gerő Ernővel, Révai Józseffel és Nagy Imrével megalakították az MKP KV-t.** Farkas **felügyeleti területét a szakszervezetek, az ifjúsági ügyek és a tömegszervezetek képezték,** ehhez társult később a **pártgazdasági, a katonai és a karhatalmi ügyek irányítása.** 1944 decemberétől az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja.

1945 áprilisától a **Pártmunka** (később Pártmunkás, Pártépítés) című **lap főszerkesztője.** 1945. május 11-étől az MKP KV Titkárság tagja, majd hamarosan bekerült a PB-be is. Július 15-étől november 23-ig **belügyi politikai államtitkár** volt.

1945 novemberében megválasztották a **párt főtitkárhelyettesévé.** 1945 decemberétől a KV **Szervezési, Káder, Tömegszervezési, Gazdasági és Információs Osztályait** felügyelte. 1946 szeptemberétől a szervezőbizottság vezetője, a KV **Katonai Bizottságának elnöke.** 1947 szeptemberében részt vett a Kominform alakuló értekezletén. 1947 végén a **Szervezési, az Agitációs, a Gazdasági, a Rendőr-Katona, az Információs Osztályt, illetve a Nő-, valamint az Ifjúsági és a Sportbizottságot** helyezték az irányítása alá.

1948-ban tagja lett a közös MKP-SZDP PB-nek, és a Közös Szervezőbizottságnak. 1948. szeptember 9-én **honvédelmi miniszternek** nevezték ki, ebben a tisztségében a magyar **haderő erőltetett fejlesztésének irányítója** volt.

Rajk László letartóztatása után **Rákosival és Gerővel létrehozta a titkos Állambiztonsági Bizottságot.** 1951-ben ő vezette **Kádár János, Kállai Gyula,** majd 1953-ban **Péter Gábor** ügyében az **MDP PB vizsgálóbizottságát.**

1953. június-júliusban minden pozíciójából elmozdították, augusztusban azonban visszakerült a PB-be és a Titkárságba. 1954-ben az MDP KV Tudományos, Kulturális és Adminisztratív Osztályát helyezték az irányítása alá, és megbízták a Szabad Nép felügyeletével. Rövidesen **szembefordult Nagy Imrével is, és teljesen elszigetelődött.**

A KV 1955. áprilisi ülésén nem választották be a Titkárság és a PB tagjai közé, és egy időre a Szovjetunióba küldték katonai akadémiára.

1956 márciusában az MDP KV vizsgálatot indított ellene, júniusban a **törvénysértésekben játszott szerepe miatt kizárták a pártból,** és hadseregtábornokból honvéddé fokozták le. **Gimes Miklós** az 1956 szeptemberében újonnan indult Hétfői Hírlapban a közvéleményt képviselve **nyilvános perét és megbüntetését követelte.** Az MDP PB október 6-án határozott **Farkas letartóztatásáról,** amit október 12-én foganatosítottak. Október 23-a után fővárosszerte elterjedt az a - téves - hír, hogy az ávósok meggyilkolták, nehogy majdani vallomásaival másokat is bíróság elé juttasson. **1957-ben hatévi börtönbüntetésre** ítélték. 1960. április 5-én egyéni kegyelemmel szabadult. A **Gondolat Kiadónál** helyezkedett el mint társadalomtudományi **idegen nyelvi lektor.**